

MİLTİADES II VE PERSLER (MÖ 516-493): HERODOTOS 6.133 ÜZERİNE KISA BİR NOT

YAVUZ, M. Fatih
TÜRKİYE/TURCIYA

ÖZET

Herodotos (6.40)'un aktardığına göre, İskitler Trakya'yı istila ettikleri zaman, Gelibolu Beyi Miltiades beyliğinden kaçmış ve daha sonra geri dönmüştür. Herodotos'un aktardığı bu bilgi büyük bir olasılıkla Miltiadesi karalamak isteyen düşmanlarının yaydığı propagandadan başka bir şey değildir. Öte yandan Herodotos'un (6.133) aktardığı başka bir olay da Miltiadesin Gelibolu Yarımadası'ndan kaçmadığına ve Pers general ve valilerin kontrolü altında bulunduğu işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Persler, Miltiades, Hydarnes, Herodotos 6.133.

ABSTRACT

According to Herodotus (6.40), when the Sycthians invaded Thrace, Miltiades II fled his principality in the Thracian Chersonese and returned later. Herodotus' report is most likely based on the anti-Philaid propaganda aimed at denigrating Miltiades II. Another report by Herodotus (6.133) suggests that Miltiades II stayed in the Chersonese under the close supervision of the Persian generals and governors.

Key Words: Persians, Miltiades, Hydarnes, Herodotos 6.133.

Yaklaşık MÖ 565 yılında Atinalı ünlü Philaid ailesine mensup Miltiades (I), Gelibolu Yarımadası'nın yerli sakinleri Dolonkların daveti üzerine yandaşları ile beraber Gelibolu Yarımadası'na göç etti ve burada MÖ 493 yılına kadar varlığını sürdüren bir beylik (*dynasteia*) kurdu. 527 yılına kadar başta kaldıktan sonra yerine ilk önce yeğeni Stesagoras, ardından da 516 yılında ailenin en ünlü üyesi Miltiades (II) geçti. Genç Miltiades'in başa geçmesinden iki yıl sonra Gelibolu Yarımadası, Trakya'daki diğer bölgeler gibi Pers hâkimiyetine girdi. Pers hâkimiyetini tanıyan Miltiades (II), Marmara bölgesindeki diğer Grek tiranlarla beraber Perslerin İskit seferine katıldı. Herodotos, Greklerin Pers ordusunun geçişi için kurulan Tuna üzerindeki köprüyü korumakla görevlendirildiklerini kaydetmektedir. Herodotos'a göre Persler Tuna'nın öte kıyılarında seferde iken Miltiades diğer Greklere köprüyü yıkmalarını önermiş, ancak Miletos tiranı Hekataios'un karşı çıkması ile Grekler köprüyü yıkmaktan vazgeçmişlerdir (Herodotos, 4.137). Herodotos

(6.40), İskit seferini takiben İskitlerin geri çekilen Perslerin ardından Gelibolu Yarımadası'na kadar ilerlediklerini ve Miltiades'in de bu durum karşısında Yarımada'dan kaçtığını ve daha sonra (MÖ 495?) geri döndüğünü bildirmektedir. Bazı araştırmacılar, Miltiades'in aslında Darius'un tepkisinden çekinerek MÖ 513 tarihinde Yarımada'dan kaçtığını ve ancak Ionia İhtilalinin patlak vermesinin ardından (MÖ 499) geri döndüğünü iddia etmektedirler (Burn 1984: 133, n. 14).

Ancak Herodotos'un (6.133) aktardığı bazı bilgiler, Miltiades'in Yarımada'dan kaçmadığına ve Perslere bağlı vasal bir yönetici olarak Gelibolu Yarımadası'nı idare ettiğine işaret etmektedir. Hatta adı geçen kaynaklar dikkatle incelendiğinde, Miltiades'in Pers hâkimiyeti altında beyliğinin etkisini kuzey Ege kıyılarına ve adalarına kadar genişlettiği de anlaşılmaktadır.

Herodotos, 6.133

Herodotos (6.133), Arkaik Gelibolu tarihi açısından önemli sayılabilecek bu pasajda şunları aktarmaktadır: Gelibolu Yarımadası'ndan ayrıldıktan sonra Maraton zaferinin (MÖ 490) ardından

“Miltiades, Paros'a doğru yelken açtı; Paros'lular Perslerin yanında Marathon'a bir trirem göndermişlerdi, bunu bahane ediyor, düşmanlık sayıyordu. Ama bu, resmi ağzın yansıttığı bir dış nedenden başka bir şey değildi. Aslında Paros'lulara, içlerinden birinin döndürdüğü dolaplar yüzünden derin bir hınç besliyordu. Bu adam kendisini Pers Hydarnes'e fitlemiş olan Tisias oğlu Lysagoras'dır”.

Miltiades'in Paros'a eski bir düşmanlık nedeniyle sefere çıkması Herodotos'unda işaret ettiği gibi pek olası görünmemektedir. Bununla beraber, Herodotos'un aktardığı pasajdaki satır araları dikkatle okunduğunda, Miltiades'in MÖ 493 yılında Gelibolu Yarımadası'ndan ayrılmadan önce Perslere karşı sorumlu vasal bir bey olduğu anlaşılmaktadır. Persler ile Miltiades arasındaki bu ilişkinin daha iyi anlaşılması, Miltiades'in MÖ 513-493 yılları arasındaki aktivitelerle ışık tutacaktır.

Herodotos'un yukarda bahsettiği ve Paroslu Lysagoras'ın Miltiades'i şikâyet ettiği Pers komutan Hydarnes, ya Darius'un Pers tahtına geçmesinde katkısı bulunan yedi Pers aristokratlardan biri olan ve Darius'un İskit seferine katılan Yaşlı Hydarnes, ya da onunla aynı adı taşıyan ve Kserkses'in Büyük Yunanistan seferinde Ölümsüzler'in komutanı olan (Herodotos, 7.83.1) ve daha sonra kıyıdakilerin generali (*stratêgos tôn parathalassiôn*) unvanı ile güney Marmara kıyılarını idare eden oğlu Genç Hydarnes idi (Lewis 1977: 84). Herodotos'un 6. kitabı üzerine yorum yazan McQueen'e göre söz konusu şikâyet baba Hydarnes'e yapılmış ise, şikâyet ne den olan husus, Miltiades'in İskit seferi sırasında köprü'nün yıkılmasını salık vermesi olmalıdır. Oğul Hydarnes'e yapılmış ise, şikâyet sebebi ya Miltiades'in Ionia ihtilali esnasında takındığı durum ya da onun Lemnos'u fethetmesi ile ilgili bir mesele idi (McQueen 2001: 223). Kanaatimizce Miltiades'in Tuna'daki köprü'nün yıkılmasını tavsiye etmesi durumunda, adı sanı

duyulmamış Paroslu Lysagoras yerine, Miltiades ve ailesinden pek hazzetmeyen ve ona açık düşmanlık duyan başkaları (Sözgelişi Philaid beyliği ile çatışma içinde olan Lampsakoslular ve tiranları), Pers Kralını Miltiades'in ihanetinden mutlaka haberdar ederlerdi. Esasen Tuna'daki bu olayın tarihsel bir olay olmadığı, daha sonra Atina'ya dönen Miltiades'in kendisini baştan beri vatansever bir Pers düşmanı olarak takdim etmesinden kaynaklanan bir propaganda olduğu, Connop Thirlwall'dan beri genel olarak kabul edilmektedir (Thirlwall 1844: 394. İlaveten bkz. Berve 1937: 41, n. 1) . Bu durumda Lysagoras'ın şikâyetinin konusunun Miltiades'in Tuna'da takındığı durum olmadığı ve Baba Hydarnes ile Miltiades arasında bu hususta bir problem olamayacağı açıktır. Her ne kadar hangi Hydarnes'e şikâyet edildiği pek belli değilse de, Tuna'daki köprü hadisesinin şikâyet konusu olamayacağı, Miltiades'in MÖ 513 tarihinden sonra Gelibolu'dan ayrılmadığına işaret etmektedir. Miltiades'in Ionia ihtilali (MÖ 499-493) esnasında takındığı tutum ya da Lemnos'u fethetmesi'nin Lysagoras'ın şikâyetine gerek bırakmayacak kadar açık ve net politikalar ve operasyonlar olduğu da ortadadır.

O hâlde Lysagoras'ın şikâyetinin konusu ne idi? Paroslu Lysagoras'ın kimliği değerli ipuçları içermektedir. Bilindiği üzere Kuzey Ege açıklarındaki Thasos adası Paroslular tarafından kolonize edilmiş ve Parosla sıkı ilişkiler içinde olan bir yerdi. Lysagoras, belki de Miltiades'i Paros'un ilgi alanı içine giren kuzey Ege sahillerinde 513-499 yılları arasında askeri operasyonlarda bulunduğu için Hydarnes'e şikâyet etmişti. Esasen Arkaik çağda Kuzey Ege bölgesi maceracı Grek arsitokratların aktif olduğu bir bölge idi. Peisistratos Kuzey Ege'de operasyonlarda bulunmuş ve büyük bir servet biriktirmişti. Miletoslu Histiaios da bölgeye göz koymuş ve buradaki aktiviteleri yüzünden Megabazos tarafından o sırada batı Anadolu'da bulunan Darius'a şikâyet edilmişti. Megabazos şu nedenlerle endişelenmişti (Herodotos, 5.23): “Ey kral, sen ne yapıyorsun? Böyle kurnaz ve becerikli bir Yunanlıya Trakya'da kent kurmak için izin verilir mi? Orada orman çok, gemi ve kürek yapmak için istediği kadar ağaç bulabilir, gümüş madenleri ve gerek Yunanlı, gerek Barbar, kalabalık bir halk yığını var ki eğer başlarına geçecek birisi çıkarsa, gece demez gündüz demez her dediğini yaparlar. Eğer kullarının arasında bir iç savaş istemiyorsan bu adamın kalkıştığı işlere bir son ver.” Başka bir Miletoslu Aristagoras da bölgede hâkimiyet tesis etmeye çalışırken hayatını kaybetmişti (Herodotos, 5.126).

Dolayısıyla büyük bir olasılıkla Miltiades de Kuzey Ege'de operasyonlarda bulunmuş ve bu nedenle Paroslu Lysagoras'da onun aktivitelerinden rahatsız olan Thasoslular adına onu Hydarnes'e şikâyet etmişti. Miltiades'in 513 tarihinden sonra Marmara'nın güney sahillerinden sorumlu Pers aristokrat Hydarnes'e şikâyet edilmesi, Miltiades'in Yarımada'dan kaçmadığına ve Gelibolu'daki Philaid beyliği'nin Hydarnes gözetiminde Perslere bağlı bir vasal beylik olduğuna işaret etmektedir.

KAYNAKÇA

Berve, H., (1937), **Miltiades. Studien zur Geschichte des Mannes und Seiner Zeit.** Berlin.

Burn, A. R., (1984), **Persia and Greeks.** London.

Lewis, D., (1977), **Sparta and Persia.** Leiden.

McQueen, E..I., (2001), **Herodotus. Book VI.** London.

Thirlwall, C., (1844), **A History of Greece.** London.